

FILOSOFEREN MET KINDEREN: Over wat je weet en wat je niet weet

Oriëntatie op het thema

Kinderen vertellen over het algemeen graag wat ze weten. Hierbij lijkt het principe "kennis is macht" een niet onaanzienlijke rol te spelen. Hoeveel moet je weten om te kunnen leven? Het lijkt erop dat je tegenwoordig veel moet weten. Over jezelf, over hoe het hoort en hoe het niet hoort, over het milieu, over de wereld en de constante veranderingen. Je kunt soms veel weten over weinig. Of een beetje van alles. Wat betekent het om iets te weten? Hoe kun je weten of je alles weet, en of je genoeg weet? Wat je weet duidt ook een grens aan: aan de andere kant van de grens bevindt zich dat wat je niet weet. Hoe meer je inziet wat je eigen kennis is, hoe duidelijker het overzicht wordt van dat wat je niet weet.

Openingsscenario

Laat de kinderen volgende vier vragen voor zichzelf beantwoorden, evt. op papier.

- Bedenk drie dingen die je weet
- Bedenk drie dingen die je nog niet weet
- Bedenk drie dingen die je ouders niet weten en jij wel
- Bedenk drie dingen die je ouders niet weten en jij ook niet

Begin dan het filosofisch gesprek.

Startvraag

- Zou iemand alles kun weten?

Laat de kinderen in tweetallen een antwoord bedenken op de startvraag. Inventariseer dan de verschillende antwoorden op de startvraag, en ga verder vanuit hun inbreng. Kijk welke vragen hieronder er bij passen, of gebruik ze om een nieuwe impuls te geven aan het gesprek. Niet alle vragen hoeven beantwoord te worden: beter een vraag goed uitgediept dan snel het rijtje langs.

TIP: Maak gedurende het gesprek regelmatig beknopte aantekeningen op het bord, daarmee blijft de lijn van het gesprek zichtbaar voor iedereen.

Vervolgvragen

- Als je alles weet van alles, maar niets van niets, weet je dan alles?
- Hoeveel woorden moet je kennen om alles te weten?
- Hoe kun je weten dat je alles weet? Kun je weten wat je niet weet?

Verdiepingsvragen

- Kun je ooit genoeg weten? Wat zou dat betekenen?
- Kun je 'te veel' weten? Wat zou dat betekenen?

Gesprekfragment – middenbouw

- *Kun je alles weten?*

Hele groep: Nee, dat kan niet.

- *Wie kan uitleggen waarom; wie kan een voorbeeld geven?*

Bas: Je kunt niet alle codes weten bijvoorbeeld. Je kunt dat niet allemaal onthouden.

Eefke: Er zijn ook dingen die niemand weet, hoe groot het heelal is.

Sytske: Je kunt niet alles onthouden.

Jethro: Mensen weten meer dan dieren in ieder geval.

Eefke: Ja, omdat ze dingen kunnen opschrijven; een uil kan geen boek lezen.

Wouter: Maar je weet ook niet alles precies. Ook als je iets leest niet. Hoe ver de zon is bijvoorbeeld. Want je bent er niet zelf geweest.

Omar: Wat in een ander land gebeurt weet je niet.

Koen: Wel, op TV, in het jeugdjournaal.

- *Als je naar het jeugdjournaal kijkt, weet je dan alles?*

Omar: Dat is maar een stukje.

Bas: En je ziet dan ook niet de oorzaak, maar alleen het gevolg. Bijvoorbeeld bij de school die ontploft is bij de uitbarsting van de Etna.

Jethro: Als je door een sterke kijker kijkt is de zon niet geel maar rood.

- *Dus jij zegt: ook al zien we vanaf hier de zon, we weten niet precies hoe hij er uit ziet? Moet je alles zelf gezien hebben of gedaan hebben om iets precies te weten?*

Eefke: Dat is niet handig. Daarom schrijven mensen ook veel dingen op. Maar eigenlijk weet je heel veel niet precies. Maar je kan ook niet overal tegelijk zijn.

Jethro: Er zijn wel mensen die heel veel dingen weten, maar niemand weet alles.